

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

" ____ " _____ 2015 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ОСНОВИ МАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
напряму підготовки **6.020204 «Музичне мистецтво»**

Інститут мистецтв

2014 – 2015 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директора з науково-методичної
та навчальної роботи

А.О. Таранник

Робоча програма "**Основи матеріальної культури**" для студентів галузі знань 0202 "Мистецтво", напряму підготовки 6.020204 "Музичне мистецтво". – 35 с.

Розробник: **Ткач Марія Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики музичного мистецтва.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії і методики музичного мистецтва

Протокол № 6 від "4" лютого 2015 р.

Завідувач кафедри теорії
і методики музичного мистецтва _____ О.М. Олексюк
(підпис)

ЗМІСТ:

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Матеріальна культура світу.....</i>	<i>9</i>
<i>Змістовий модуль II. Українська матеріальна культура.....</i>	<i>17</i>
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Основи матеріальної культури».	25
V. Завдання для самостійної роботи.....	26
VI. Карта самостійної роботи.....	28
VII. Індивідуальна науково-дослідна робота (навчальний проект).....	29
VIII. Методи навчання.....	33
IX. Методичне забезпечення курсу.....	33
X. Рекомендована література	
Основна.....	34
Додаткова.....	34

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Духовне відродження та оновлення суспільства ставить перед педагогічною наукою комплекс нових проблем. Серед них особливої уваги заслуговує посилення зв'язку між культурою і освітою, важливість якого зумовлена утвердженням ідей самоцінності людської особистості, гуманістичної сутності національно-орієнтованого світогляду молоді. На цьому шляху зростає роль мистецької освіти, яка є суттєвим компонентом в підготовці будь-якого фахівця: чи то інженера, чи то управлінця, а тим паче – вчителя музики й режисера видовищних заходів – представників творчої інтелігенції країни, які значною мірою визначають рівень розвитку суспільної свідомості.

Така культуротворча домінанта в освіті дозволить виховати відповідальну особистість, здатну до самоосвіти й саморозвитку, яка вміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни.

Значним здобутком вітчизняної вищої освіти останніх років стало введення до навчально-виховного процесу дисциплін, що мають культурологічну орієнтацію. Серед них «Основи матеріальної культури», яка є логічним продовженням вивчення курсу «Українська та зарубіжна культура» та «Історія України».

Дисципліни: «Основи матеріальної культури», «Історія театрального мистецтва», «Основи акторської майстерності» із загальнопрактичним курсом “Основи режисерської майстерності” завершують процес музично-педагогічної освіти студентів-бакалаврів мистецького факультету педагогічного вузу і готують їх до отримання спеціалізації «Режисер музично-виховних шкільних заходів».

Мета курсу полягає в підготовці висококваліфікованого фахівця в галузі культури й освіти (режисера – постановника різних шкільних заходів), який вільно орієнтується в стилістичних напрямках матеріальної культури різних епох і культурних регіонів, любить і розуміється в народному й професійному декоративно-ужитковому мистецтві України.

З цього погляду суттєвим є особистісний художньо-естетичний розвиток студентів, формування у них світоглядних орієнтацій і професійних компетенцій, вихованні потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні у процесі опанування цінностями української та зарубіжної культурно-мистецької спадщини.

Курс «Основи матеріальної культури» покликаний вирішити такі головні завдання:

- сформуванати у студентів інтерес до творів матеріальної культури, ознайомити студентів з творами матеріальної культури України та інших регіонів світу;
- сформуванати особистісно-позитивне ставлення до народного декоративно-ужиткового мистецтва;
- виховувати культуру міжнаціонального спілкування через вивчення культурних (матеріальних) традицій народів різних країн;
- збагачувати емоційно-естетичний досвід студентів в процесі ознайомлення їх з різними стилями в екстер'єрі та інтер'єрі архітектурних споруд, одязі та зачісках;
- збагатити загальнокультурний кругозір студентів, сприяти поглибленню та узагальненню естетичних, мистецтвознавчих і культурологічних знань;
- розвивати мистецько-професійні компетенції й створювати умови для їх реалізації.

У результаті вивчення курсу **студенти повинні оволодіти знаннями про:**

- матеріальну культуру: засоби виробництва, продукти праці, уміння суспільства практично використовувати досягнення науки і техніки;

- значні віхи в розвитку світової та української матеріальної культури; театральне-декораційне мистецтво, декоративно-ужиткове мистецтво, що проявляється в ювелірних прикрасах, кераміці, фарфорі і фаянсі, гутне скло, вишивці, плетінні, різьбленні, килимарстві, народному розпису, художньому металі; побут, одяг та його стилі, зачіски різних епох, середовище в якому жили, живуть, працювали і працюють люди;

- особливості народної архітектури, стилі інтер'єрів та екстер'єрів, мати загальне уявлення про світовий матеріальний прогрес;

У результаті виконання програми студент повинен **уміти:**

- аналізувати, порівнювати, оцінювати, узагальнювати та інтерпретувати різні стилі народної архітектури, побуту, одягу різних верст населення;

- виявляти особливості театральне-декоративного, декоративно-ужиткового й народного мистецтва світу та України;

- використовувати силу впливу різних творів матеріальної культури у їхньому комплексі для формування особистих ідейно-моральних переконань, особистої культури, естетичного виховання.

У результаті вивчення курсу студент формує такі **освітні і професійні компетентності**, що включають здатність до:

- набуття знань у галузі історії матеріальної культури та вміння їх мобільно застосовувати у майбутній професійній діяльності;
- усвідомлення власної причетності до культурних традицій свого народу та любов до предметів й творів народного мистецтва;
- аналізу, оцінювання та інтерпретації культурних явищ різних епох, творів матеріальної культури різних стилів і форм;
- висловлювання та аргументації власних оцінних суджень, своєї позиції щодо обраних матеріальних цінностей;
- проведення лекційної, культурологічної та просвітницької роботи серед учнів щодо зародження та розвитку основ матеріальної культури у світовій (європейській) та вітчизняній культурній спадщині;
- вироблення професійних орієнтирів щодо майбутньої виховної діяльності.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: процес навчання та виховання студентів вищого навчального закладу в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні, формування особистості фахівця вищої кваліфікації.

Курс	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>2 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: <i>2 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>72 години</i></p> <p>Тижневих годин: <i>2 години</i></p>	<p>Шифр та назва галузі знань <i>0202 “Мистецтво”</i></p> <p>Напрямок підготовки: <i>6.020204 Музичне мистецтво.</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 3.</p> <p>Семестр: 6</p> <p>Аудиторні заняття: 40 <i>год</i></p> <p>Лекції (теоретична підготовка): <i>16 год</i></p> <p>Семінарські заняття: <i>12 год</i></p> <p>Індивідуальна робота: <i>8 год</i></p> <p>Самостійна робота: <i>32 год</i></p> <p>Модульний контроль: <i>4 години</i></p> <p>Вид контролю: <i>ПМК</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарські заняття	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I. Матеріальна культура світу								
1.1.	Матеріальна культура первісної доби.	6	4	2		2	2	
1.2.	Матеріальна культура Давнього Сходу.	10	2			2	8	
1.3.	Найдавніші пам'ятки матеріальна культура Стародавнього світу.	6	4	2	2		2	
1.4.	Європейське Середньовіччя та Ренесанс.	6	4	2	2		2	
1.5.	Матеріальна культура Нового та Новітнього часу.	7	5	2	2	1	2	
Контроль		2	2					2
Разом		37	21	8	6	5	16	2
Змістовий модуль II. Українська матеріальна культура								
2.1.	Витоки української матеріальної культури.	6	4	2	2		2	
2.2.	Матеріальна культура періоду Київської Русі та феодальної роздробленості.	5	3	2		1	2	
2.3.	Матеріальна культура Козацької доби.	6	4	2	2		2	
2.4.	Багатство матеріальної культури XIX століття.	6	4	2	2		2	
2.5.	Національна матеріальна культура XX – XXI століть.	10	2			2	8	
Контроль		2	2					2
Разом		35	19	8	6	3	16	2
Разом за навчальним планом		72	40	16	12	8	32	4

ПРОГРАМА

ЗМІСТ, ТЕМАТИКА І ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. МАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРА СВІТУ.

Лекція. Тема 1. 1. Матеріальна культура первісної доби.

2 години

План

1. Історична характеристика первісної епохи та її періодизація.
2. Культура матеріальна та духовна. Три етапи культурної еволюції.
3. Два типи культури первісної доби. Пам'ятки матеріальної культури.
4. Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції.

Різні точки зору на проблему історичної періодизації первісного суспільства. Загальноновизнана періодизація: кам'яний, мідний, бронзовий та залізний віки. Інша думка (за В. Алексєєвим та А. Першіцем) – становлення (праобщина), зрілість (родова община), розпад (час класоутворення). Роки тривалості кожного з них.

Культура як сукупність досягнень людства у виробничому, суспільному та духовному житті. Матеріальна культура і її характеристика через засоби виробництва, продукти праці, трудові навички, форми громадської організації праці, постановку освіти і виховання (процес реалізації навчально-виховних технологій), уміння суспільства практично використовувати досягнення науки і техніки. Духовна культура і її трактування.

Три етапи культурної еволюції, що пов'язані з рівнем матеріальної культури та конкретними формами розвитку суспільства: дикунство, варварство та цивілізація. Характеристика їх.

Два етапи культурної еволюції в первісному суспільстві: дикунство й варварство та два типи культури: 1) культура збиральництва і мисливства; 2) культура раннього землеробства і скотарства.

Первісні форми організації громади та правила взаємовідносин між її членами. Передмагія та магія.

Найпростіші житла людей (печери, землянки, наземні споруди) й знаряддя праці: оббиті гальки, ручне рубило, кістки, що використовувалися з виробничою метою, шила, голки з вушком, кайла.

Виникнення продуктів матеріальної культури (мистецтва). Причини виникнення мистецтва: психофізіологічні та соціокультурні. Продукти матеріальної культури: кругла скульптура і рельєф (жіночі фігурки, голови тварин), рельєфні зображення тварин і людей, мисливських та воєнних сцен, танців та релігійних церемоній.

Архітектурні споруди: оборонні, фортеці на території Франції, Балканському півострові, у Закавказзі. Стоунхендж у Британії.

Оформлення житла. Одяг. Ужиткові та ритуальні предмети. Орнамент (на предметах побуду, одягу, при оформленні житла): коло, трикутник, хрест. Скульптурні фігурки тварин, оголених жінок (Венера Віллендорфська – Австрія).

Музичні інструменти: дерев'яний барабан, давньокитайський інструмент «кінг», кістяний шкребок, доісторична кістяна флейта, бронзовий ситр, античні цимбали, литаври, лур.

Література основна: 1, 9.

Література додаткова: 12, 19, 30.

Самостійна робота до теми 1. 1. Матеріальна культура первісної доби.

2 години

Питання:

1. Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції.

Література основна: 1, 9.

Література додаткова: 12, 19, 30.

Самостійна робота. Тема 1.2. Матеріальна культура Давнього Сходу.

8 годин

Питання:

1. Особливості матеріальної культури Стародавньої Індії.

2. Матеріальна культура Китаю – найдавнішої цивілізації світу.

3. Характеристика матеріальної культури Давньої Японії.

Праісторія Індії. Археологічні розкопки часів неоліту(V тис. до н.е.). Два великих міста Махенджо – Даро й Хараппа. Хараппська матеріальна культура. Громадські будівлі, високохудожні зображення людей та тварин. «Танцівниця». Бронза. 3 тис. до н.е. Культура аріїв. Храмові комплекси. Їх інтер'єр та екстер'єр. Основні образи і мотиви інтер'єру. Камінь, як вічний матеріал архітектури й скульптури. Буддійські споруди: ступа, стовп, скельний храм. Декоративно-ужиткове мистецтво Стародавніх часів Індії.

Одна з найдавніших цивілізацій світу – китайська. Періоди розвитку китайської матеріальної культури. Архітектурне та декоративно-ужиткове мистецтво у часи правління Шань-Інь, Чжоу і Чжаньго, Цінь та Хань; Мін. Особливості забудови міст, архітектура та матеріал будинків. Предмети декоративно-ужиткового мистецтва: посуд для ритуального призначення, бронзові дзеркала, вироби з нефриту. Велика китайська стіна.

Будівництво палаців, храмів, гробниць. Декоративні елементи на будівлях, різьблені кронштейни, яскраві краски та лак. Підземні споруди-склепіння. Архітектура й декор склепінь. Скульптурні рельєфи та розписи на стінах гробниць.

Буддійські монастирі, скельні ансамблі та пагоди. Побут та одяг у стародавньому Китаї.

Характеристика Японії у період VIII ст. до н.е. – VI ст. н.е. Особливості архітектури, декоративно-ужиткового мистецтва Давньої Японії. Вироби з кераміки: особливості форми та розпису. Ритуальні посудини, дзвіночки. Синтоїські храми Ісе і Ідзумо. Буддійські храми. Традиційний спіральний орнамент. Поселення міського типу. Будівництво першої столиці – Нара.

Предмети поховального культу. Ханива.

Література основна: 7, 9.

Література додаткова: 22, 28.

Лекція. Тема 1.3. Найдавніші пам'ятки матеріальної культури Стародавнього світу.

2 години

Культурна еволюція Стародавнього Сходу. Міфологічне мислення давньосхідного регіону. Специфіка мислення в рамках матеріальної культури: дифузність, асоціативність, «матричність», традиціоналізм.

Забудова міст Месопотамії. Храми, палаци того часу. Зіккурат Етеменанки (VI ст. до н.е.). Прикраси храмів та житлових будинків. Скульптура. Статуї царів в храмах Месопотамії. Рельєфи в палацах.

Перший тип давнього чоловічого одягу (каунакес). Жіночий одяг та його довжина. Вишивка на коштовному одязі.

Стародавній Єгипет та його географічне розташування. Одяг чоловічий та жіночий, фараонів та рабів у різні періоди розвитку Єгипту. Контраст кольору й матеріалу. Аксесуари для чоловіків та жінок. Прикраси з коштовних каменів (буси, персні, брошки, сережки, браслети, діадеми). Коштовності на одязі. Посуд, як елемент житла.

Музичні інструменти: давньоєгипетська арфа, ліра, флейта та лютня. Різні шумові інструменти.

Антична матеріальна культура Стародавньої Греції (VII ст. до н.е. – V ст. н.е.). Етапи, що пройшла давньогрецька матеріальна культура: крито-мікенський (егейський), гомерівський, архаїчний, класичний, елліністичний. Характерні риси кожного періоду.

Крито-мікенська матеріальна культура. Архітектура міста Кнос. Палац і його архітектура та фрески. Одяг мешканців Криту. Матеріали та способи їх обробки. Стиль часу - «Парижанка». Прикраси і коштовності жінок Криту. Зачіски жінок.

Гомерівський період. Архітектура. Скульптура. Вазопис. Кераміка. Міфологічні сюжети та геометричний орнамент на кераміці. Багатофігурні сцени в розписі грецьких ваз.

Архаїчний період. Архітектура. Міське будівництво. Формування архітектурних ордерів. Іонічний храм Артеміді в Ефесі. Скульптура в храмах. Статуї прекрасних дівчат. Вазопис.

Класичний період. Архітектура (храм Артеміді Ефеської у Спарті; Парфенон – храм Афіни Парфенос – покровительки міста; Ерехтейон – храм Афіни і Посейдона). Прикраси храмів. Статуя Зевса та Афіни Парфенос (золото, слонова кістка). Мистецтво вазописи. Видатні представники: Мірон, Фідій, Праксітель та Лісіпп.

Еліністичний період. Розвиток садово-паркової скульптури. Тяжіння до побутового жанру.

Культура одягу. Одяг простолюдина, воїна, державного діяча, жінки, аристократа. Використання кольору в одязі. Мистецтво перукаря. Парики. Зачіска та фарбування волос. Предмети одягу: парасольки, дзеркала, віяли. Різні види прикрас.

Періоди історії римської матеріальної культури. Характерні риси цих періодів. Храм як основний тип громадської будівлі. Пантеон. Видатні пам'ятки мистецтв: Колізей, Арка Тіта. Нові типи споруд: лазні, двоповерхові будинки для мешканців міст, гімнастичні зали, двори-сади, ігрові майданчики, бібліотеки. Екстер'єр та інтер'єр будинків багатих землевласників.

Виготовлення музичних інструментів. Струнні: ліра, кіфара, барбитон. Духові: ямб (очеретяна флейта), труба, ріг. Ударні: ситр (рід брязкальця), кротали. Грецький механік Ктесібій та його водяний музичний інструмент, що був предком сучасного органу (III ст. до н.е.).

Література основна: 2, 7, 9.

Література додаткова: 2, 7, 9, 22.

Самостійна робота до теми 1.3. Найдавніші пам'ятки матеріальної культури Стародавнього світу.

2 години

Питання:

1. Матеріальна культура Античного Риму.

Література основна: 2, 7, 9.

Література додаткова: 2, 7, 9, 22.

Семінар до теми 1.3. Найдавніші пам'ятки матеріальної культури Стародавнього світу.

2 години

Питання:

1. Матеріальна культура Передньої Азії.

2. Особливості Давньоєгипетської матеріальної культури.
 3. Матеріальна культура Стародавньої Греції.
 4. Матеріальна культура Античного Риму.
- Література основна:** 2, 7, 9.

Література додаткова: 2, 7, 9, 22.

Лекція.Тема 1.4. Європейське Середньовіччя та Ренесанс.

2 години

Світогляд та світовідчуття людини в епоху середньовіччя. Середньовічний символізм – художній метод західноєвропейського мистецтва. Канони мистецтва цього періоду.

Матеріальна культура Візантії. Архітектура та інтер'єр храму (мозаїка, фрески та ікони). Храм «Свята Софія».

Візантійське срібло VI ст. – хрести, чаші, ковші. Різьблення по слоновій кістці. Візантійська мода. Типи одягу.

Період існування романського стилю в матеріальній культурі Європи. Культурна архітектура: церкви та монастирі. Соборний ансамбль в Пізі. Замки феодалів, храми. Ознаки архітектури: єднання всіх видів образотворчого мистецтва.

Розвиток книжкової мініатюри. Ілюстрації Євангелія, Біблії, історичних хронік. Виготовлення килимів. Вишивка кольоровою шерстю. Килим із собору в Байє (сцени завоювання Англії норманами).

Романський середньовічний одяг – єднання античних традицій, візантійських деталей й «варварських новинок». Класовий поділ одягу. Особливості крою одягу. Виникнення майстерень з одягу. Принципова відмінність чоловічого одягу від жіночого. Взуття. Зачіски. Аксесуари до одягу.

Готичний стиль в матеріальній культурі середньовіччя. Нові типи міських будинків цивільного призначення: біржа, митниця, суд, лікарні, склади, ринки. Основний тип будови – монастирська церква, міський собор. Собор Паризької Богоматері (п'ятинефний храм). Інтер'єр та екстер'єр собору. Інтер'єр та екстер'єр Шартського собору (XII – XIII ст.). Скульптурний декор собору у Намбурзі (XIII ст.). Міланський собор (XIV – XVст.). Різьблення по слоновій кістці.

Одяг готичного стилю. Зміна зовнішнього вигляду чоловіків. Кольорові комбінації в одязі. Головні убори. Зачіски та головні прикраси. Білизна. Модні аксесуари. Пояса. Коштовні прикраси. Мода пізньої готики.

Виготовлення музичних інструментів: лютня (середньовічна арфа), колісна ліра, волинка, литаври, тарілки, бубон, труби, ріжки, флейти, маленький переносний орган-портатив.

Ренесанс – новий тип мислення і релігійності, особливий духовний склад і спосіб життя. 4 етапи епохи Ренесансу: передвідродження; раннє Відродження Високий Ренесанс; пізнє Відродження.

Архітектура. Найважливіші імена й пам'ятники епохи. Мікеланджело – собор «Святого Петра» у Римі; Брунеллескі – купол собору «Санта Марія дель Фьоре» у Флоренції. Інтер'єр та екстер'єр соборів.

Мода епохи Ренесансу. Перші друковані видання про одяг та косметику. Особливості коштовного одягу і крою для жінок та чоловіків. Форми плаща, спідниці, рукавів, штанів. Виготовлення музичних інструментів.

Література основна: 2, 7, 9

Література додаткова: 5, 13, 14, 15, 16, 17, 18.

Самостійна робота до теми 1.4. Європейське середньовіччя та Ренесанс.

2 години

Питання:

1. Матеріальна культура періоду Ренесансу.

Література основна: 2, 7, 9

Література додаткова: 5, 13, 14, 15, 16, 17, 18.

Семинар до теми 1.4. Європейське середньовіччя та Ренесанс.

2 години

Питання:

1. Матеріальна культура Візантії.

2. Романський період розвитку матеріальної культури.

3. Готичний стиль матеріальної культури.

4. Матеріальна культура періоду Ренесансу.

Література основна: 2, 7, 9

Література додаткова: 5, 13, 14, 15, 16, 17, 18.

Лекція. Тема 1.5. Європейська матеріальна культура Нового та Новітнього часу.

2 години

Два полюси світовідчуття: XVI та XVII століття. Реформація та контрреформація. Головний витвір XVII століття – Версальський палац і парк (арх. Ленотр; скульптори Жірдон та Куазево; декоративні роботи: малюнки для шпалер та килимів, рисунки для меблів, вівтарні образи та картини зроблені «першим живописцем двора» Шарль Лебреном).

Мода в Італії, Англії, Німеччині, Іспанії, Росії. Різні види тканин для одягу: для верхнього одягу та нижнього. Фасони верхнього одягу та нижнього. Модні берети та штани. Модний одяг для жінок. Зачіски та шляпки. Взуття.

Модний стиль бароко в одязі. Використання різних аксесуарів: стрічок, поясів, віялів, різних видів гудзиків, руковичок, муфтів, пір'я, підв'язок, корсетів і шийних хусток, мережевих комірв і т. ін.

Матеріальна культура XVIII століття. Стиль рококо в одязі. Жіночий та чоловічий одяг, що пристосовується до тенденцій жіночої моди. Деталі одягу: коміри, рукава, манжети, пояса, білизна, піджаки, брюки, панчохи. Взуття: форма та каблук. Нові зачіски.

Світ мініатюрних й унікальних форм у прикладному мистецтві : меблях, посуді, бронзі, фарфорі, та в інтер'єрі архітектури через живопис, ліплення, позолоту, дзеркала, ліпний орнамент, золоті прикраси, кришталеві люстри, меблі з інкрустацією.

Архітектурно - парковий ансамбль у Петергофі. Характерні особливості барокової архітектури та декору палацу й парку. Російські зодчі, інженери, скульптори, садоводи, будівельники, що керували процесом будівництва: М. Земцов, Т. Усов, І. Устінов, художник І. Одольський та ін.

Садово-паркове мистецтво. Гайд – парк у Лондоні. Різні стилі саду-парку: рококо та романтизм та їх основні ознаки: різноманітність та контрастність. Характеристика газонів, бордюрів, ротондів парку.

Зміст селянського мистецтва в Росії. Декоративність селянського мистецтва. Російська вишиванка. Теми, мотиви й сюжети народного мистецтва. Ткацтво, різьблення по дереву. Димковські глиняні розписи: матеріал та техніка виконання.

Російський селянський одяг: жіночий святковий селянський костюм; жіноча підв'язка шита золотом; селянське головне убрання; святковий костюм молодухи; весільні костюми чоловіків та жінок; повсякденні костюми селянок; жіночий одяг для роботи; кокошник із шитою золотом білою хустиною – головне весільне вбрання; кокошник шитий золотом; жіноча напівшовкова шаль та їх зовнішній вигляд.

Декоративно-ужиткове мистецтво народів Північної Росії. Виготовлення виробів з дерева, берести, мамонтової кістці, хутра та замша.

Стиль ампір в одязі. Стиль ампір в архітектурі – монументальний в екстер'єрі та розкішний в інтер'єрі (з використанням давньоримських архітектурних форм).

Стиль романтизму в одязі чоловіків та жінок. Зачіски і головні прикраси. Взуття.

Стиль модерн в одязі чоловіків та жінок. Окремі предмети одягу і аксесуари. Головні убрання. Коштовні прикраси.

Література основна: 2, 8, 9.

Література додаткова: 3, 11, 27, 19, 34.

**Самостійна робота до теми 1.5. Європейська матеріальна культура
Нового та Новітнього часу.**

2 години

Питання:

1. Особливості матеріальної культури ХХ століття.

Література основна: 2, 8, 9.

Література додаткова: 3, 11, 27, 19, 34.

**Семінар до теми 1.5. Європейська матеріальна культура Нового та
Новітнього часу.**

2 години

Питання:

1. Матеріальна культура Нового часу (ХVI –ХVII ст.).

2. Матеріальна культура епохи Освіти.

3. Матеріальна культура ХІХ століття.

4. Особливості матеріальної культури ХХ століття.

Література основна: 2, 8, 9.

Література додаткова: 3, 11, 27, 19, 34.

Модульна контрольна робота №1.

Питання:

1. Зміст та поняття «матеріальна культура».

2. Характеристика матеріальної культури первісного суспільства.

3. Декоративно-ужиткове мистецтво Стародавнього Світу.

4. Екстер'єр та інтер'єр соборів середньовіччя.

5. Одяг в античні часи.

6. Садово-паркове мистецтво у ХVIII столітті.

7. Матеріальна культура епохи Ренесансу.

8. Селянське мистецтво в Росії в ХІХ столітті.

9. Зачіски різних часів.

10. Дизайн квартир у ХХ столітті.

11. Предмети побуту в країнах Давнього Сходу (Індії, Китаю, Японії).

12. Стиль бароко в предметах матеріальної культури.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. УКРАЇНСЬКА МАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРА

Лекція. Тема 2.1. Витоки української матеріальної культури.

2 години

Перші ознаки перебування людини на території України (період палеоліту – мільйон років тому). Їх примітивна зброя й знаряддя праці: загострені палиці та камінці, дрючки з кісток мамонта, важкі кремінні ручні рубила. Перші ознаки соціальної організації людей. Добування вогню і заселення та створення печер із кісток мамонта.

Зміна клімату (похолодання) і зміна життя людини (40 –11 тис. років тому). Будівництво житла (20 – 25 м²). Умови життя кроманьйонців. Виникнення матриархату. Звичаї, обряди, релігійні вірування як система світосприймання.

Мезоліт (10–15 тис. років тому) – загальне потепління. Виготовлення ножів, наконечників стріл, списів, гарпунів. 6 тис. до н.е. – поява землеробства.

Неоліт (6–4 тис. до н.е.). Виготовлення човнів. Основні види діяльності: рибальство, мисливство, збиральництво, одомашнення тварин, вирощування нових рослин, виготовлення знаряддя праці. Поява першої господарської кераміки.

Енеоліт або мідний вік (4–3 тис. до н.е.). Перші металеві вироби: мідні знаряддя праці і золоті прикраси. Головне заняття населення – скотарство і хліборобство. Винайдено і застосовано колесо. Перші транспортні засоби (двуколесні дерев'яні гарби). Виникнення патріархальних відносин. Родоплемінні сутички і війни. Кам'яна та мідна зброя цього періоду.

Перші поселення трипільців. Їх головне заняття. Архітектура будинків, одяг, ліплена кераміка трипільців. Орнаментальні мотиви трипільської культури: різноманітні спіралі, смуги, коло, овали, рідше зоо- та антропоморфні зображення. Дрібна пластика (жіночі фігури, свійські тварини та ін.). Вплив трипільської культури на матеріальну культуру скіфів, сарматів та слов'ян.

III тис. до н.е. – спорудження з долменів (великих кам'яних бриль) надмогильних курганів. «Кам'яні баби». Архіологічні знахідки великої кількості матеріальних предметів (зброї, прикрас, посуду) із міді, бронзи та інших матеріалів.

I тис. до н. е. (залізний вік). Скіфська матеріальна культура. Архітектура та поховання скіфів. Кераміка: кольори та орнамент. Звіриний стиль у декоративно-ужитковому мистецтві: прикрасах, художньому оздобленні зброї, деталях одягу та побуду (золота фігура оленя, зображення хижака, що згорнувся, золота пантера та ін.). Кам'яні статуї на курганах. Шедеври греко-скіфського мистецтва: чаша з Гайманової могили, золотий гребень з кургану

Солоха, срібна амформ з кургану Чортомлик, всесвітньовідома пектораль з Товстої Могили та ін. Скіфське золото.

Мистецтво грецьких міст – колоній Північного Причорномор'я. Етапи розвитку матеріальної культури причорноморських античних полісів. Планування міст. Архітектура класичного ордеру. Скульптура та твори меморіальної пластики: різьблені мармурові саркофаги, надгробні стели. Теми та розписи саркофагів.

I та II ст. н.е. – занепад грецьких міст та поширення християнської релігії та мистецтва. Пам'ятки епохи – печерні міста в Криму. Інтер'єри храмів в Херсонесі. Пам'ятка візантійського мистецтва - церква Івана Предтечі в Керчі.

Декоративно-ужиткове мистецтво давніх слов'ян: гончарство, ткацтво, вишивка, виготовлення прикрас. Черняхівська культура антів (срібні фігурки із зображенням людей і фантастичних тварин). I ст. н.е. в декоративному мистецтві з'являються зображення змія-дракона.

Скульптура слов'ян кругла та рельєфна. Статуї богів – «ідолів», зроблених з дерева, каменю або металу.

Функції матеріальної культури: виховна, релігійна, пізнавальна, комунікативна, розвиваюча та ін.

Література основна: 7, 9, 10.

Література додаткова: 1, 6, 8, 10, 26.

Самостійна робота до теми 2.1. Витоки української матеріальної культури.

2 години

Питання:

1. Функції матеріальної культури.

Література основна: 7, 9, 10.

Література додаткова: 1, 6, 8, 10, 26.

Семінар до теми 2.1. Витоки української матеріальної культури.

2 години

Питання:

1. Генеза слав'янської матеріальної традиції.

2. Функції матеріальної культури.

3. Головні особливості трипільської культури.

4. Матеріальна культура скіфів та слов'ян.

Література основна: 7, 9, 10.

Література додаткова: 1, 6, 8, 10, 26.

Лекція. Тема 2.2. Матеріальна культура періоду Київської Русі та феодалної роздробленості.

2 години

План

1. Особливості світорозуміння людини часів Київської Русі.

2. Архітектура, мозаїка, фрески, ювелірне мистецтво, мистецтво «деревообробників», гончарне мистецтво, книжкова мініатюра, ткацтво, килимарство та вишивка.

3. Матеріальна культура доби феодальної роздрібненості.

Культура Київської Русі (IX – XIII ст.) – видатне явище світової середньовічної культури. Запровадження християнства – вирішальне значення в історичному розвитку держави. Зміна духовного та культурного розвитку держави. Доба Володимира Великого та Ярослава Мудрого – визначний етап розвитку Київської держави. Самостійні дії митрополитів Київської Русі. Економічні та політичні зв'язки Київської держави з різними землями.

Будинки давньоруських міст. Дерев'яне різьблення будинків. Планування та забудова міст. Закони забудови. Пам'ятки архітектури Київської Русі. Християнські храми. Будівництво княгинією Ольгою церкви святого пророка Іллі. Особлива система побудови культових споруд. Монументальний (фрески, мозаїки) та станковий (іконопис) живопис в християнських храмах. Будівництво князем Володимиром Святої Софії Київської. Інтер'єр Софії Київської – синтез архітектури, живопису та декоративно-ужиткового мистецтва. Михайлівський Золотоверхий монастир - XII ст.

Мистецтво мозаїки – найвище досягнення Київської Русі. Мозаїка Софії Київської в головному куполі (образ Христа- Вседержителя) та в головній апсиді собору (образ Богоматері – Оранти). Фресковий живопис: фрески Софії Київської на церковні сюжети; два групових портрети сім'ї Ярослава Мудрого; побутові сцени і ін.

Ювелірне мистецтво – художнє лиття з бронзи, міді, срібла, золота. Техніка кування, карбування, чернь, позолота, зернь, скань, емаль. Предмети побуту та прикрас. Гончарне мистецтво у предметах вжитку, світильниках, амфорі, глиняних іграшках. Книжкова мініатюра і орнамент: яскраві ілюстрації Остромирова євангелія (рукопис новгородський, мініатюри київського майстра); мініатюри із збірника Святослава (XI ст.).

Ткацтво з льону та коноплі. Рослинні та геометричні орнаменти, тваринні зображення на матерії. Килими на Київській Русі (997р.). Символічний орнамент килимів. Різновиди народного ткацтва: рушники, доріжки, скатертини, частини жіночого одягу та ін. Вишивка на чоловічому та жіночому одязі по краях рукавів, на рукаві, на наплічниках. Вишивка коштовного князевого та церковного одягу.

Музичні інструменти, що виготовлені були в ті часи: гуслі, дерев'яні труби, роги, бубни, різні свирілі, пищалі та сопілки.

З XII ст. центр України – Галицько-Волинське князівство на Волині. XIV – XV ст. – значний розквіт української архітектури. Будівництво замків, церков, костьолів, будинків для заміжніх купців. Планування та забудова міст. Архітектурний вигляд Львова.

Іконопис. Чудотворна ікона Волинської Богоматері (XIIIст.); «Юрій Змієборець», ікони на тему «Страшного суду».

Книгодрукування в Україні. Друк «Граматики» та «Апостола» у Львові та в Острозі – «Біблії».

Література основна: 7, 9, 10.

Література додаткова: 4, 21, 25, 31.

Самостійна робота до теми 2.2. Матеріальна культура періоду Київської Русі та феодальної роздрібненості.

2 години

Питання:

1. Матеріальна культура доби феодальної роздрібненості.

Література основна: 7, 9, 10.

Література додаткова: 4, 21, 25, 31.

Лекція. Тема 2.3. Матеріальна культура Козацької доби.

2 години

Козацтво як явище історії та культури. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мислення. Використання традицій народного мистецтва в архітектурі Лівобережної України.

XVII – XVIII ст. – час розквіту і піднесення української культури. Київ як провідне культурне місто України. Швидкий ріст міста України. Садибний характер забудови міст. Відмінність планування міст України від європейських міст. Цивільна архітектура: будинок Якова Лизогуба (Чернігів); Чернігівський колегіум (1700 – 1702рр.). Особливості української барокової архітектури. Культове зодчество Лівобережжя. Декілька типів українських церков та характерні особливості кожного з них. Твори зодчества: Покровський собор у Харкові, Миколаївський собор у Ніжині, Спасо-Преображенська церква у Сорочинцях.

Видатні архітектори та їх споруди: Андрієвська церква в Києві – арх. В. Растреллі, дзвіниці на Дальніх і Ближніх печерах Києво-Печерської лаври – арх. І. Г. Барський, собор святого Юра у Львові – західноєвропейський арх. Бернард Меретин, Домініканський собор у Львові – арх. Я. де Вітте та М. Урбанік. Синтез архітектури і скульптури в культових спорудах: статуї святого Юра на коні та інших святих на головному фасаді собора св. Юра (скульптор Пензель). Ікони іконописців Івана Рутковича та Йова Конзелевича. Монументально-живописні роботи в Софіївському та Михайлівському соборах.

Подальший розвиток килимарства. Килимарство на сході (Харківська губернія) та заходу України (Північна Буковина та Закарпаття). Оздоблення та орнамент килимів. Тканини і виготовлення їх селянами та на фабриці (Ніжин). Українські набивні тканини. Орнамент декоративної тканини.

Одяг та взуття часів Козацької доби. Українська народна вишивка для побуту та ритуалів. Композиції у вишивці. Особливості народної вишивки Лівобережної України. Композиції рушників з Полтавщини та Київщини. Вишивка на одязі. Техніка народного вишивання.

Вишивки для панського побуту. Техніка металевого шиття пряденим сріблом та золотом. Одяг з вишивкою для культового призначення. Вишивальні майстерні при монастирях. Вишивання різнокольоровими шовками. Кераміка. Гутне скло.

Література основна: 3, 7, 10.

Література додаткова: 35, 36.

Самостійна робота до теми 2.3. Матеріальна культура Козацької доби.

2 години

Питання:

1. Українська техніка кераміки та гутного скла.

Література основна: 3, 7, 10.

Література додаткова: 35, 36.

Семінар до теми 2.3. Матеріальна культура Козацької доби.

2 години

Питання:

1. Загальна характеристика періоду.
2. Становлення та утвердження стилю українського бароко.
3. Декоративно-ужиткове мистецтво Козацької доби.

Література основна: 3, 7, 10.

Література додаткова: 35, 36.

Лекція. Тема 2.4. . Багатство матеріальної культури ХІХ століття

2 години

Питання:

Культурне життя ХІХ століття та його відмінність від життя ХVІІІ століття. Основні художні напрямки ХІХ століття: класицизм, романтизм та модерн. Їх характеристика.

Стиль класицизм в архітектурі та плануванні міст. Розбудова нових міст на Україні: Херсона, Маріуполя, Севастополя, Катеринослава, Миколаєва, Одеси. Основні принципи класицизму, що відбилися в плануванні: геометрична чіткість та симетричність. Відновлення Полтави та забудова Круглої площі. Розбудова Києва: Подолу, Хрещатика, вул. Васильківської та Володимирської. Поява камерної церкви на Аскольдовій могилі (арх. А. Меленський) – типовий зразок класицистичної архітектури.

Стиль романтизму в поміщицьких маєтках. Великі парки, з пишними палацами й численними службовими приміщеннями. Особливості парків – декоративні паркові споруди: гроти, арки, башти тощо. Будівництво величних

палаців для козацьких старшин з романтичними пейзажними парками (палац Кирила Розумовського в Батурині – арх. Ч. Камерон; парк «Софієвка» в Умані).

Архітектурні стилі інших епох (візантійський, романський, готичний, ренесансу, бароко) при будівництві різних споруд. Стиль еклектика в зовнішньому оздобленні приміщень. Володимирський собор – арх. О. Беретті та ін. (стилістичні прийоми візантійської архітектури). Розписи в соборі (худ.- М. Врубель, В. Васнецов, М. Пимоненко, М. Нестеров та ін.). Київський костюл і кенаса в готичному та мавританському стилях (арх. В. Городецький).

Стиль еклектики в більшості архітектурних пам'яток ХІХ століття (Оперний театр та філармонія в Києві – арх. В. Шретер, В. Ніколаєв); театри опери та балету в Одесі (арх. Ф. Фельнер та Г. Гельнер) та Львові (арх. З. Горголевський).

Кінець ХІХ ст. – стиль модерн в різних видах мистецтва: - від архітектури до декоративно-ужиткового мистецтва.

Професійне мистецтво цього періоду. Теми та художні засоби народної творчості. Народне мистецтво в кустарних промислах: килимоткацтві, виготовленні кераміки, гончарстві, різьбленні по дереву та ін.

Одяг різних верст населення і в різні часи ХІХ століття.

Література основна: 2, 3, 4.

Література додаткова: 22, 36.

Самостійна робота до теми 2.4. Багатство матеріальної культури ХІХ століття

6 годин

Питання:

1. Одяг у ХІХ столітті.

Література основна: 2, 3, 4.

Література додаткова: 22, 36.

Семінар до теми 2.4. Багатство матеріальної культури ХІХ століття.

2 години

Питання:

1. Різні стилі ХІХ століття та їх характеристика.

2. Інтер'єр та екстер'єр в архітектурі ХІХ століття.

3. Декоративно-ужиткове мистецтво ХІХ століття.

4. Одяг у ХІХ столітті.

Література основна: 2, 3, 4.

Література додаткова: 22, 36.

Самостійна робота до теми 2.5. Національна матеріальна культура ХХ – ХХІ століть.

8 годин

Питання:

1. Театрально-декораційне та кінодекораційне мистецтво.
2. Декоративно-ужиткове мистецтво радянських часів (1917 – 1991 рр.).
3. Мода у ХХ та ХХІ століттях.
4. Декоративно-ужиткове мистецтво вільної України.

Становлення нового українського театрально-декораційного мистецтва. Спільна творчість художника А. Петрицького та режисера А. Курбаса в Молодому театрі в Києві. Оформлення різних за стилем і жанром вистав. Робота художника в Державному українському драматичному театрі ім. Т. Шевченка, «Музичній драмі» (Л. Українка «У пущі», «Утоплена» М. Лисенко та ін.). Ескізи костюмів та завісів до вистав. Декорації інших художників-декораторів.

Українське кінодекораційне мистецтво в період зародження української кінематографії. В Кричевський як засновник мистецтва. Творчість В. Кричевського в створенні кінофільмів «Тарас Шевченко», «Микола Джеря» та ін.

Народні майстри кераміки. Тематика їх творів. Орнаментальні форми декоративно-ужиткового мистецтва. Композиційні і колористичні композиції в кераміці, тканинах, розписах дерев'яного посуду. Розписи на папері (для наклеювання у хатах на певних традиційних місцях – камінах та між вікнами) Г. Собачко. Предмети побуту різьбярів та гончарів. Дрібна декоративна пластика.

Відкриття різних виставок, музеїв, шкіл та технікумів народного мистецтва. Підготовка фахівців керамічної промисловості. Столові та чайні сервізи різні за формою та орнаментом. Добинецькі принципи малювання кольоровою глиною. Робота художників в кустарно-промислових майстернях. Твори І. Гончара в кераміці – «Музики», «Сім'я на прогулянці», скульптурні ілюстрації до казки Єршова «Горбоконики» та ін.

Відкриття експериментальних майстерень при Київському державному музеї українського мистецтва. Спільна праця народних майстрів з художниками професіоналами. Виготовлення товарів декоративно-ужиткового мистецтва на внутрішній та зовнішній ринок.

Вишивка. Старовинні орнаменти вишивок на різних художніх виробках: килимах, сорочках, скатертинах, білизні, порт'єрах, наволочках та ін. Кольори на вишивках. Килими різних періодів: їх тематика та орнамент. Килимарка Н. Вовк та її твори. Національні костюми різних регіонів України.

Наївне мистецтво. Живопис К. Білокур («Квіти за тином») та М. Примаченко. Техніка живопису на полотні.

Декоративні оздоблення інтер'єрів та екстер'єрів архітектурних пам'яток: Президія Верховної Ради (різьблення по дереву, кольоровий орнамент на штукатурці).

Український фарфор – вази та декоративні блюда. Українське художнє скло.

Декоративно-ужиткове мистецтво Західних областей та північної Буковини часів Відродження України. Народне мистецтво східної та південної України. Декоративне ткацтво Івано-Франківської області. Килимарство північної та центральної України. Керамічні вироби та вироби з гутного скла. Майстри фарфорової скульптури.

Стиль модерн в одязі ХХ століття. Окремі предмети одягу та аксесуари. Чоловічий одяг та взуття. Жіночий одяг та взуття. Дитячий одяг та взуття. Зачіски. Сучасний одяг ХХІ століття.

Література основна: 2, 4, 5, 6.

Література додаткова: 24, 32, 33.

Модульна контрольна робота №2.

Питання:

1. Театрально-декораційне та кінодекораційне мистецтво.
2. Стиль модерн в одязі ХХ століття.
3. Українські національні костюми різних регіонів України.
4. Інтер'єр в архітектурі України різних часів.
5. Оформлення екстер'єру архітектурних пам'яток різних стилів.
6. Матеріальна культура України стародавніх часів.
7. Одяг різних верств населення в різні часи ХІХ століття.
8. Садово-паркове мистецтво України.
9. Декоративно-ужиткове мистецтво Козацької доби.
10. Ювелірне, гончарне мистецтво та ткацтво, килимарство й вишивка в Київській Русі.
11. Матеріальна культура періоду феодальної роздрібненості.
12. Трипільська та скіфська матеріальна культура.
13. Одяг часів Київської Русі.
14. Архітектура як синтез різних видів мистецтв.
15. Стилї класицизм, романтизм та модерн в плануванні та забудові міст України.
16. Видатні пам'ятки України та оформлення їх інтер'єру й екстер'єру.

IV. Навчально-методична карта дисципліни « Основи матеріальної культури»

Разом: 72 год., лекції – 16год., семінарські заняття – 12год., індивідуальна робота – 8год., самостійна робота – 32 год., підсумковий контроль –4 год.

Модулі	I						II					
Назва модуля	« Матеріальна культура світу»						« Українська матеріальна культура»					
Кількість балів за модуль	92 бали						92 бали					
Теми лекцій (8 балів)	Матеріальна культура первісної доби.		Найдавніші пам'ятки матеріальної культури Стародавнього світу.	Європейське Середньовіччя та Ренесанс.	Європейська матеріальна культура Нового та Новітнього часу.	Модульний контроль	Витоки української матеріальної культури.	Матеріальна культура періоду Київської Русі. Та феодальної роздрібності.	Матеріальна культура Козацької доби.	Багатство матеріальної культури XIX століття		Модульний контроль
Теми семінарських занять (66 балів)			Найдавніші пам'ятки матеріальної культури Стародавнього світу.	Європейське Середньовіччя та Ренесанс.	Європейська матеріальна культура Нового та Новітнього часу.		Витоки української матеріальної культури.		Матеріальна культура Козацької доби.	Багатство матеріальної культури XIX століття		
Самостійна робота (60 балів)	5 балів	Матеріальна культура Давнього Сходу. 10 балів	5 балів	5 балів	5 балів		5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	Національна матеріальна культура XX – XXI століть. 10 балів	
ІНДЗ (30 балів)	30 балів											
Поточний контроль (50 балів)	Проміжний модульний контроль (25 балів)						Проміжний модульний контроль (25 балів)					
Підсумковий контроль	ПМК											

Всього– 214 годин. Коефіцієнт – 2, 14

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№	Питання для самостійної роботи	Кількість годин	Література	Академічний контроль	Бали
Модуль I. Матеріальна культура світу					
Тема 1.1	1. Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції.	2 год.	Л.о 1, 9. Л.д. 12, 19, 30.	Контроль під час індивідуальних занять, підготовка повідомлень, опитування	5
Тема 1.2.	1. Особливості матеріальної культури Стародавньої Індії. 2. Культура Китаю – найдавнішої цивілізації світу. 3. Характеристика матеріальної культури Давньої Японії.	8 год.	Л.о. 7, 9. Л.д. 22, 28.	Контроль під час індивідуальних занять, підготовка повідомлень, опитування.	10
Тема 1.3.	1. Матеріальна культура Античного Риму.	2 год.	Л.о. 2, 7, 9. Л.д. 2, 7, 9, 20.	Контроль під час семінарських занять, підготовка повідомлень.	5
Тема 1.4.	1. Матеріальна культура періоду Ренесансу.	2 год.	Л. о. 2, 7, 9. Л.д. 5, 13, 14, 15, 16, 17, 18.	Контроль під час семінарських занять, підготовка повідомлень.	5
Тема 1.5.	1. Особливості матеріальної культури ХХ століття.	2 год.	Л. о. 2, 8, 9. Л.д. 3, 11, 27, 29, 34.	Контроль під час семінарських занять, підготовка повідомлень.	5
Модуль II Українська матеріальна культура					
Тема 2.1.	1. Функції матеріальної культури.	2 год.	Л. о.– 7, 9, 10. Л. д. 1, 6, 8, 10, 26.	Контроль під час семінарського заняття, підготовка повідомлень, опитування	5
Тема 2.2.	1. Матеріальна культура доби феодальної роздрібненості.	2 год.	Л. о. 7, 9, 10. Л. д. 4, 21, 25, 31.	Контроль під час індивідуального заняття, підготовка повідомлень, опитування	5
Тема 2.3.	1.Українська техніка кераміки та гутного скла.	2 год.	Л. о. 3, 7, 10. Л. д. 36, 36.	Контроль під час семінарського заняття, підготовка	5

				повідомлень, опитування	
Тема 2.4.	1. Одяг різних верст населення і в різні часи ХІХ століття.	2 год.	Л.о. 2, 3, 4. Л. д. 22, 36.	Контроль під час семінарського заняття, підготовка повідомлень.	5
Тема 2.5.	1. Театральнo-декораційне та кінодекораційне мистецтво. 2. Декоративно-ужиткове мистецтво радянських часів (1917 – 1991 рр.). 3. Декоративно-ужиткове мистецтво вільної України. 4. Мода у ХХ ХХІ столітті.	8 год.	Л.о. 2, 4, 5, 6. Л.д. 24, 32, 33.	Контроль на індивідуальних занять, підготовка повідомлень, опитування	10

VI. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль та теми курсу	Питання для самостійної роботи	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Матеріальна культура світу				
Тема 1.1. Матеріальна культура первісної доби.	1. Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції.	Індивідуальні заняття	5	I
Тема 1.2. Матеріальна культура Давнього Сходу.	1. Особливості матеріальної культури Стародавньої Індії. 2. Культура Китаю – найдавнішої цивілізації світу. 3. Характеристика матеріальної культури Давньої Японії.	Індивідуальні заняття	10	II
Тема 1.3. Найдавніші пам'ятки матеріальної культури Стародавнього світу.	1. Матеріальна культура Античного Риму.	Семінарське заняття	5	II – III
Тема 1.4. Європейське Середньовіччя та Ренесанс.	1. Матеріальна культура періоду Ренесансу.	Семінарське заняття	5	IV – V
Тема 1.5. Європейська матеріальна культура Нового та Новітнього часу.	1. Особливості матеріальної культури XX століття.	Семінарське заняття	5	VI – VII
Змістовий модуль II Українська матеріальна культура				
Тема 2.1. Витоки української матеріальної культури.	1. Функції матеріальної культури.	Семінарське заняття	5	IX – X
Тема 2.2. Матеріальна культура періоду Київської Русі та феодальної роздрібненості.	1. Матеріальна культура доби феодальної роздрібненості.	Індивідуальне заняття	5	XI
Тема 2.3. Матеріальна культура Козацької доби.	1. Декоративно-ужиткове мистецтво Козацької доби.	Семінарське заняття	5	XII – XIII
Тема 2.4. Багатство матеріальної культури XIX століття	1. Одяг різних верст населення і в різні часи XIX століття.	Семінарське заняття	5	XIV – XV
Тема 2.5. Національна матеріальна культура XX – XXI століть.	1. Декоративно-ужиткове мистецтво вільної України.	Індивідуальні заняття	10	XV

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА

(навчальний проект)

Індивідуальна науково-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу з навчальної дисципліни.

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Основи матеріальної культури» – це вид науково-дослідної роботи, що містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, що виконується на основі знань, умінь та навичок, набутих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює кілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ повідомлення з теми, рекомендованої викладачем ;
- ✓ науково-педагогічне дослідження у вигляді реферату.

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, що враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Основи матеріальної культури».

Критерії оцінювання ІНДЗ

(науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	10 балів
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	1 бал
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	2 бали
	Разом	30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	16-24	Добре
Середній	10-15	Задовільно
Низький	0-9	Незадовільно

Оцінка ІНДЗ є обов'язковим балом, що враховується при підсумковому оцінюванні наукових досягнень студентів з навчальної дисципліни « Основи матеріальної культури». Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30.

РОЗРАХУНОК РЕЙТИНГОВИХ БАЛІВ ЗА ВИДАМИ ПОТОЧНОГО (МОДУЛЬНОГО) КОНТРОЛЮ

№	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	8	8
2.	Відвідування семінарських занять	1	6	6
3.	Виконання завдань для самостійної роботи	5, 10	10	60
4.	ІНДЗ	30	1	30
5.	Робота на семінарському занятті: доповідь, виступ, повідомлення, участь у дискусії	10	6	60
6.	Модульна контрольна робота	25	2	50
7.	Підсумковий рейтинговий бал		214	

Коефіцієнт – 2,14

Навчальні досягнення з дисципліни «Основи матеріальної культури» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

9. Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, в якій зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення в національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у таблиці.

У процесі оцінювання навчальних робіт застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, співбесіда, ПМК.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове опитування ; підсумкове письмове опитування.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналі.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Оцінка у балах	Оцінка за нац-ою шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно
82-89	Добре	B	Дуже добре
75-81		C	Добре
69-74	Задовільно	D	Задовільно
60-68		E	Достатньо
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у таблиці.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь;
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки;
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача;
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях.

Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Розподіл балів, що присвоюються протягом вивчення дисципліни « Основи матеріальної культури».

МОДУЛІ										Індивідуальна робота	Модульні контрольні роботи
Змістовий модуль 1 (семінари, індивідуальні заняття, самостійна робота)					Змістовий модуль II (семінари, індивідуальні заняття, самостійна робота)					ЗМ I та ЗМ II	ЗМ I та ЗМ II
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	10	17	17	17	17	6	17	17	10	30	50

Разом: 214 балів

ОРІЄНТОВНІ НАПРЯМКИ РЕФЕРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (ІНДЗ)

1. Одяг і його призначення.
2. Одяг в Древньому Єгипті, Месопотамії, Античній Греції та Риму.
3. Меблі в романському, готичному та ренесансному стилях.
4. Оформлення інтер'єру будинків часів Київської доби.
5. Матеріальна культура України періоду феодальної роздрібності.
6. Національний одяг українців.
7. Матеріальна культура східного регіону України в XIX столітті.
8. Мода стилю модерн.
9. Чоловічий та жіночий одяг стилю ренесансу.
10. Садово-паркове мистецтво в Україні та Західній Європі.
11. Кінодекораційне мистецтво та його представники.
12. Театраль-декоративне мистецтво різних часів.
13. Дизайн меблі в XVII – XVIII століттях.

14. Декоративно-ужиткове мистецтво Східної України.
15. Ткацтво, килимарство та вишивка центрального регіону України.
16. Наївне мистецтво українських митців.
17. Особливості матеріальної культури Стародавньої Індії.
18. Матеріальна культура Китаю – найдавнішої цивілізації світу.
19. Характеристика матеріальної культури Давньої Японії.
20. Декоративне мистецтво древніх слов'ян.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Технологія організації експериментальних досліджень».

Х. Рекомендована література

Основна

1. Василенко В. М. Русское прикладное искусство. М., Искусство. – 1977.
2. Иллюстрированная энциклопедия моды // Кибалова Л., Гербенова О., Ламарова М. – Прага, Артия. – 1976.
3. Історія українського мистецтва в 6-ти т., Т 4., книга 1. Мистецтво кінця XVIII – початку XIX століття. – К.: Жовтень, 1970.
4. Історія українського мистецтва в 6-ти т., Т 4., книга 2. Мистецтво другої половини XIX – XX століття. – К., Жовтень, 1970.
5. Історія українського мистецтва в 6-ти т., Т 5. Радянське мистецтво 1917 – 1941 років. – К., Жовтень, 1970.
6. Історія українського мистецтва в 6-ти т. Т 6. Радянське мистецтво 1941 – 1967 років. – К., Жовтень, 1970.
7. Лук'янов С. О. Українська та зарубіжна культура в схемах та таблицях: Навч. Посібник. – Х.: Академія, – 2000. – 120с.
8. Мерцалова М. Н. Поэзия народного костюма. – М., Молодая гвардия, 1975.
9. Українська та зарубіжна культура. Навчальний посібник /За ред. М. М. Заковича. – К., 2000.
10. Художня культура України. Посібник для вчителів // С. А. Нічкало, Л. М. Масол, О. А. Комаровська. – К., 2001.

Додаткова

1. Антична культура і вітчизняна філософська думка. – К., 1990.
2. Античная цивилизация. – М., 1973.
3. Архипов И. И., Расков А. Г. Петродворец. – Л.– М., Искусство, 1970.
4. Асеев Ю. С. Джерела мистецтва Київської Русі. – К.: Мистецтво, 1980
5. Баткин Л. И. Итальянское Возрождение в поисках индивидуальности. – М., 1989.
6. Бідзіля В. І. Дослідження Гайманової могили. – Археологія, 1971 №1.
7. Боннар Андре. Греческая цивилизация. – М., 1992. – Кн.1–3.7•
8. Граков Б. Н. Скифы, М., 1971.
9. Дмитриева Н. А., Акимова Л. И. Антическое искусство: очерки.– М.,1988.
10. Древнее золото. Из собрания Музея исторических драгоценностей Украины.– М., Искусство.– 1975.
11. Дымковские глиняные расписные. / за ред. Денисовского Б. А., Л., Художник РСФСР, 1970.

12. Історія світової культури: Навч. посібник / За ред. Л. Т. Левчук. – К., 1994.
13. Кертман Л. Е. История культуры стран Европы и Америки. – М., 1987.
14. Культура Византии: IV – первая половина VII в – М., 1984.
15. Культура Византии: Вторая половина VII – XII в. – М., 1989.
16. Культура Византии: XIII – первая половина XV в. – М., 1991.
17. Культура эпохи Возрождения. – М., 1978.
18. Культура эпохи Возрождения и Реформации. – М., 1981.
19. Культурология. История мировой культуры /Под ред. проф. А. Н. Марковой. – М., 2000.
20. Куманецкий К. История культуры Древней Греции и Рима. – М., 1990.
21. Курбатов Г. Л. История Византии (от античности к феодализму). – М., 1984.
22. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. Навч. посібник / За ред. А. В. Яртися. – 1994.
23. Лесков А. М. Новые сукровища курганов Украины Л., 1972.
24. Лосев А. Ф. Эстетика Возрождения. – М., 1978.
25. Мировая культура. Средневековье / За ред. А. Порьяз. – М., 2001.
26. Мозолевский Б. Н. Курган «Толстая могила» близ города Ордженикидзе на Украине. // Советская археология, 1972, №3.
27. Полевой В. М. Двадцатый век. – М., 1989.
28. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури. – Харків, 1990.
29. Русское искусство XVIII – первой половины XIX века. – М., Искусство, 1971.
30. Рыбаков. Русское прикладное искусство X – XIII веков. – Л., 1971.
31. Собрание древнерусского искусства в Загорском музее. /за ред. Николаевой Т. В. – Л., Аврора, 1970.
32. Самосознание европейской культуры XX века. – М., 1991.
33. Сарабьянов Д. В. Стиль модерн. – М., 1989.
34. Тропою северных оленей. Декор. – прикл. искусство народов Крайнего Севера., Л., Аврора. – 1974.
35. Українська культура: минуле і сучасність. Навч. посібник /За ред. С. О. Черепанової. – Львів, 1994.
36. Художня культура світу. Навчальний посібник // Н. Є. Миропольська, Е. В. Белкіна, Л. М. Масол, О. І. Оніщенко. – К., 2001.